

ка, так і на довіру до інституту прокуратури серед громадян України, який ніколи не був високим.

4. Цим самим можна було б зменшити навантаження на державний бюджет України. Так, як оплата праці помічника прокурора не може бути співрозмірною з оплатою праці самого прокурора, виходячи, в першу чергу з повноважень, яким наділений перший та досвіду, який він повинен мати задля виконання функцій та завдань, які має виконувати прокурор відповідно до діючого Закону України «Про прокуратуру».

Отже, введення такої посади, як помічник прокурора дозволить розвантажити прокурорів від роботи і підвищити, якість та об'єктивність здійснення своїх функцій останніми.

Список використаних джерел

1. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року No 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>. (дата звернення: 01.11.2024).

Гусак А. П.

*доцент кафедри кримінального правосуддя та правоохоронної діяльності
юридичного факультету Волинського національного університету
імені Лесі Українки, кандидат юридичних наук, доцент
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2142-5193>*

ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Професійна відповідальність прокурора є основою правопорядку та справедливості в Україні. У контексті правової реформи, що охоплює судову систему та правоохоронні органи, питання відповідальності прокурорів стає ключовим. Прокурор не тільки представляє державу в суді, а й гарантує права та свободи громадян. Його здатність діяти відповідно до закону та етики має велике значення, адже недосконалий контроль може призвести до зловживань, корупції та порушень прав людини.

Реформи в правоохоронних органах сприяють підвищенню ефективності та прозорості діяльності прокурорів, однак існуючі проблеми, зокрема недосконалість законодавства, потребують вдосконалення. Завданням реформ є створення ефективних механізмів контролю, які забезпечать підзвітність прокурорів перед суспільством.

Конституція України, Закон «Про прокуратуру» та інші нормативно-правові акти визначають правовий статус прокурора, його обов'язки та гарантії незалежності. Ці акти також встановлюють дисциплінарну, кримінальну та адміністративну відповідальність за порушення закону, що є важливим для забезпечення ефективної роботи прокуратури.

Законодавство України створює систему контролю, що регулює діяльність прокуратури та забезпечує прозорість її роботи. Так, Закон «Про прокуратуру» [8] визначає чіткі правила дисциплінарної відповідальності прокурорів, а Кримінальний процесуальний кодекс [6] і Кримінальний кодекс [5] сприяють притягненню прокурорів до кримінальної відповідальності за зловживання службовим становищем та корупційні правопорушення.

Дисциплінарна відповідальність прокурора базується на порушеннях службових обов'язків та етичних норм. Основними підставами для притягнення до дисциплінарної відповідальності є невиконання або неналежне виконання обов'язків, розголошення таємниць, порушення порядку подання декларацій та інші дії, що ставлять під сумнів об'єктивність та незалежність прокурора [10, с. 4–7]. Такі порушення розглядаються Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів, яка може застосувати санкції, включаючи догану або звільнення з посади.

Кримінальна відповідальність прокурора виникає в разі корупційних правопорушень, таких як хабарництво або зловживання службовим становищем. Такі порушення підривають довіру до правосуддя, тому важливо, щоб прокурори несли сувору відповідальність за порушення своїх обов'язків. Затягування строків досудового розслідування є ще однією важливою проблемою, оскільки порушує права громадян і затримує справедливий розгляд справ.

Громадська відповідальність прокурора має вирішальне значення для підтримки довіри до прокуратури. Якщо прокурор дотримується закону та етичних норм, це зміцнює репутацію інституту прокуратури. Однак порушення етичних норм чи закону може серйозно вплинути на довіру до цієї інституції. Тому громадська відповідальність прокурора є не менш важливою за юридичну, адже прокурор має бути не тільки професіоналом, але й морально відповідальним [2].

Забезпечення довіри до прокуратури залежить від прозорості її діяльності та доступності інформації про результати розслідувань і дії прокурорів. Для цього необхідно проводити реформи, що забезпечать ефективність та підзвітність прокуратури. Важливу роль у цьому відіграють незалежні органи, які здійснюють контроль за діяльністю прокуратури, а також залучення висококваліфікованих спеціалістів [7, с. 37–42].

Однак система професійної відповідальності прокурора має низку проблем, зокрема через недосконалість законодавства. Механізми притягнення прокурорів до відповідальності часто мають нечіткі визначення, що створює прогалини у забезпеченні підзвітності. Важливим аспектом є відсутність ефективних інструментів для швидкого та справедливого розгляду скарг, що призводить до затягування процесів і порушень прав громадян. Також існує проблема недостатньої незалежності органів контролю, таких як Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії, що знижує ефективність рішень та сприяє уповільненню процесів [4, с. 66–80].

Недосконалість законодавства щодо контролю за діяльністю прокурорів у кримінальних справах вимагає вдосконалення, зокрема в питаннях розумних строків розслідування та забезпечення прав громадян.

Покращення прозорості в розслідуванні порушень, удосконалення контрольних механізмів та підвищення незалежності органів, що здійснюють дисциплінарний нагляд, є важливими кроками до підвищення ефективності контролю за діяльністю прокурорів. Основною перешкодою для цього є недостатня незалежність контролюючих органів, які часто зазнають політичного або іншого впливу. Це ускладнює прийняття об'єктивних рішень і затягує процес притягнення прокурорів до відповідальності. Внаслідок цього прокурори можуть уникати відповідальності за порушення службових обов'язків [1, с. 18].

Іншою важливою проблемою є недостатня прозорість роботи прокуратури. Відсутність належної комунікації з громадськістю ускладнює виявлення зловживань і порушень, а також знижує ефективність громадського контролю. Внутрішній контроль часто не працює через корупційні зв'язки та погану організацію роботи в самій прокуратурі.

Для покращення контролю необхідно усунути політичний вплив на контролюючі органи, вдосконалити законодавчі норми і забезпечити більшу прозорість роботи прокуратури через відкритість та громадський контроль. Практичні труднощі в доведенні порушень прокурорської етики також є серйозною проблемою. Суб'єктивність у трактуванні етичних норм, відсутність чітких доказів та зовнішні впливи ускладнюють процес доведення порушень. Важливим кроком є вдосконалення законодавства, встановлення чітких стандартів етичної поведінки та забезпечення незалежності й прозорості в органах, що контролюють діяльність прокурорів [9, с. 169].

Перспективи вдосконалення професійної відповідальності прокурора в Україні включають запровадження нових механізмів контролю, що забезпечить більшу підзвітність та прозорість роботи прокурорів. Розвиток незалежних контролюючих органів, таких як Кваліфікацій-

но-дисциплінарні комісії, дозволить усунути політичні впливи та забезпечить об'єктивність рішень. Важливо також вдосконалити процесуальні механізми розслідування порушень і застосовувати новітні технології для моніторингу діяльності прокурорів. Крім того, необхідно створити спеціалізовані механізми для боротьби з корупцією в органах прокуратури, проводити регулярне навчання прокурорів етичним стандартам і підвищувати їх відповідальність [3, с. 66–80].

Зміцнення прозорості роботи прокуратури через створення відкритих баз даних і доступ громадськості до результатів дисциплінарних проваджень значно сприятиме підвищенню довіри до цієї інституції. Прозорість і доступність інформації про діяльність прокурорів допомагають зберегти довіру суспільства та забезпечити ефективне функціонування прокуратури.

Роль громадських організацій у зміцненні незалежності та відповідальності прокурорів є важливою для підвищення ефективності правової системи. Вони можуть здійснювати моніторинг діяльності прокуратури, ініціювати незалежні дослідження та публікувати результати спостережень, що сприяє підвищенню прозорості та підзвітності. Громадські організації можуть також брати участь у реформуванні прокуратури, пропонуючи зміни до законодавства та удосконалення внутрішніх процедур.

Міжнародний досвід у контролі за діяльністю прокуратури є важливим для вдосконалення української системи. Країни ЄС, зокрема Польща, Німеччина та Франція, мають ефективні механізми контролю, включаючи незалежні органи, які гарантують незалежність прокуратури від політичного впливу. Адаптація цих практик в Україні дозволить покращити прозорість і ефективність прокуратури, а також зміцнити довіру до неї.

Інтеграція міжнародного досвіду в систему прокуратури України може підвищити її ефективність, сприяти розвитку демократичних інститутів і зміцненню правової держави.

Професійна відповідальність прокурора є основою правопорядку та справедливості в Україні. Вона необхідна для належного контролю за діяльністю прокурорів, запобігання зловживанням, корупції та порушенням прав людини. Проте на сьогодні існують проблеми з законодавством та механізмами контролю, які ускладнюють ефективне притягнення прокурорів до відповідальності. Відсутність чітких процедур та незалежних органів для розгляду скарг веде до можливих політичних впливів і уповільнення процесів.

Для покращення ситуації важливо зміцнити незалежність органів, що контролюють діяльність прокуратури, удосконалити механізми розслідування порушень і забезпечити прозорість роботи прокурорів. Запровадження міжнародного досвіду, створення незалежних органів

контролю та регулярне навчання прокурорів може допомогти покращити систему професійної відповідальності в Україні. Громадські організації також можуть відігравати важливу роль у моніторингу діяльності прокуратури, що сприятиме підвищенню прозорості та боротьбі з корупцією

Список використаних джерел

1. Билиця І. О. Професійна етика прокурора : автореф. дис.... канд. юрид. наук : 12.00.10. Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2014. 22 с.
2. Довіра до інститутів суспільства та політиків, електоральні орієнтації громадян України (липень-серпень 2021р.). Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. URL : <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichnidoslidzhennia/dovira-do-instytutiv-suspilstva-ta-politykiv-elektoralnioriientatsii-gromadian-ukrainy>.
3. Кравчук В. Етика професійних учасників судочинства: реальний прояв та напрями розвитку. Професійна етика судового процесу: матеріали круглого столу. Національна академія прокуратури України. 2018. С. 66–80. URL : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/572779>.
4. Кравчук В. Особливості дисциплінарної відповідальності прокурора за порушення правил професійної етики. Вісник Національної академії прокуратури України. 2018. № 4 (56). С. 66–80.
5. Кримінальний кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14> (дата звернення: 02.12.2024).
6. Кримінальний процесуальний кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17> (дата звернення: 02.12.2024).
7. Оніщенко Н. М. Нормотактика як складова державної, правової політики. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2012. № 4(126). С. 37–42.
8. Про прокуратуру. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1697-18> (дата звернення: 02.12.2024).
9. Проневич О. С. Деонтологічні стандарти професійної діяльності працівників прокуратури: нормативно-ціннісна основа та правова регламентація. Право і безпека. 2014. № 4 (Вип.55) С. 169.
10. Сущенко В. Професійна відповідальність юриста: деонтологічні та правові проблеми. Наукові записки НаУКМА. 2002. Том 20. Юридичні науки. С. 4–7.
11. Толочко О. М. Удосконалення правового регулювання дисциплінарної відповідальності прокурорів. Вісник прокуратури. 2006. № 2. С. 69–75.